

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
<http://ageconsearch.umn.edu>
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Acta oeconomica et informatica 1
 Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 2005, s. 27-28

SOCIOKULTÚRNY KONTEXT V CUDZOJAZYČNEJ EDUKÁCII EUROMANAŽÉROV

SOCIO-CULTURAL CONTEXT IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING OF EUROMANAGERS

Hana BORSUKOVÁ

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

This work analyses the integration of intercultural dimension into the teaching of language for specific purposes. This aspect is of high importance mainly in the language instruction at the faculties of economics. Students should be mediated communicative structures relevant to intercultural communication. The intercultural aspect of managerial communication is based on interdisciplinary knowledge. The teachers of the Department of Professional Language Education deal with the theoretical and practical questions of intercultural competence within the teaching of language for specific purposes.

Key words: culturological dimension, professional language, manager's personality, socio-cultural competence, manager's communication

Spoločensko-ekonomická realita najmä rozšírenie EÚ veľmi úzko súvisí so zintenzívnením internacionálnych vzťahov vo všetkých oblastiach spoločenského diania. Zmeny sa premietajú aj do oblasti vysokého školstva. Na spoločenské zmeny a vznik spoločného európskeho trhu práce reaguje aj FEM SPU v Nitre, ktorá svoje edukačné ciele prispôsobuje novým potrebám a vychováva všeestranne pripravených ekonomov a manažérov pre potreby trhu práce, ktorí by sa so svojimi vedomosťami, praktickými, komunikačnými a cudzojazyčnými zručnosťami úspešne uplatnili v nových ekonomických podmienkach. Ide o výchovu vzdelaných osobností so solídnym teoretickým základom z ekonomických, manažérskych, právnych disciplín, so znalosťami cudzích jazykov. Pri analýze rozvoja manažérskych zručností je zaujímavé sledovať názory manažérov pôsobiacich v agrárnom sektore na identifikáciu svojich slabých stránok. Podľa poradia významnosti k nim patria: schopnosť pracovať tímovo, schopnosť získať podriadených pre ciele, schopnosť globálne myšieť, schopnosť účinne sa rozhodovať, ambičiosnosť v zamestnaní, úspešné vystupovanie na verejnosti, schopnosť rýchlo sa adaptovať na nové podmienky, sebadôvera, efektívne využívanie finančných zdrojov. (Višňovský a Borsuková, 2001)

Ako vyplýva z výsledkov výskumu pracovníci v manažérskych pozíciah nepovažujú neznalosť cudzieho jazyka za svoju slabú stránku, alebo si neuvedomujú význam ovládania cudzích jazykov pri výkone svojho povolania. Znalosti cudzích jazykov sa významne podielajú na profile absolventa a často rozhodujú o jeho úspešnom uplatnení v profesionálnej konkurencii. Budúci ekonóm, euromanažér alebo obchodník sa popri získaní odborných znalostí, musí stať komunikatívne kompetentný v cudzom jazyku svojho odboru. To znamená, že sa musí dokázať primerrane stupňu svojich znalostí zúčastniť odbornej komunikácie so svojimi partnermi v cudzom jazyku. Nejde tu iba o znalosť odbornej terminológie, morfológickej a štylistickej-syntaktickej výrazových prostriedkov charakteristických pre odborný jazyk, ale aj o osvojenie si stratégii myslenia a štruktúr vyjadrovania príznačných pre komunikáciu medzi odborníkmi.

„Aby bol edukant zodpovedajúco pripravený na komunikáciu v cudzom jazyku a ako perspektívny manažér bol schopný viesť obchodné rokovania i písomnú komunikáciu so zahraničnými partnermi, musí si osvojiť jazykové prostriedky (výslovnosť, gramatiku - t. j. morfológiu a syntax, ďalej slovnú zásobu a pravopis) a tiež rečové zručnosti (čítanie, počúvanie, ústny a písomný prejav) daného cudzieho jazyka. S cieľom lepšieho pochopenia rôznych štýlov učenia

sa v súčasnosti sústreduje pozornosť aj na teóriu mnohopočetnej inteligencie a na mediálnu výchovu.“ (Horváthová a Holubeková, 2004). Ďalším aspektom, ktorý je relevantný pre výučbu odborného jazyka a cudzích jazykov vôbec je jej socio-kultúrny aspekt.

Internacionalizácia súčasného života a s tým spojené intenzívne kontakty prinášajú aj problémy v komunikácii, ktoré sa ale nemôžu redukovať iba na elementárne rečové znalosti. Spolupráca v oblasti hospodárskej reality súvisí aj so svetonázorom, s normami a konvenciami, v myšlení správaní, so záujmami, náboženstvom, kultúrnym, národným povedomím. A tak popri odbornej, metodickej a sociálnej kompetencii (Višňovský a Borsuková, 2001) možno uviesť ďalšiu významnú zložku osobnosti budúcich odborníkov v hospodárskej sfére, a to sociálno-kultúrnu dimensiу, ktorú je popri sprostredkovávaní znalostí cielového jazyka v rovine lexikálnej, syntatickej a sémantickej, potrebné implementovať do procesu cudzojazyčného odborného vzdelávania. Tento neoddeliteľný prvok výučby odborného jazyka je v súčasnosti stále viac považovaný za jej mimoriadne dôležitý fenomén. Prostredníctvom cudzojazyčnej výučby sa zvyšuje kultúrna kompetencia, ktorá má umožniť študentom pripraviť sa na multikultúrne prostredie a rozvíjať kritický nadhľad svojho, ale aj iných národných spoločenstiev. Týmto problémom sa v minulosti nevenovala adekvátna pozornosť, napokolko priame kontakty s príslušníkmi iných národov boli iba sporadické a dotýkali sa len veľmi malej časti užívateľov cudzieho jazyka. Ukazuje sa ale, že kultúrne rozdiely môžu často spôsobať v interkulturnej komunikácii s príslušníkmi inej kultúry nedorozumenia, ba dokonca aj konflikty a tak predstavujú kultúrne rozdiely oveľa väčší

Materiál a metódy

potenciál možných problémov a konfliktov než rozdiely jazykové. Cudzojazyčná manažérská komunikácia je ovplyvňovaná rozmanitými kultúrnymi faktormi. Ekonómovia, obchodníci i manažéri musia disponovať znalosťami kultúry tak ako cielovej krajiny tak aj poznatkami o hospodárskej kultúre vlastnej krajiny. Informácie z histórie, politiky, ekonomiky, náboženstva, umenia, školstva a spoznávania kultúrnych tradícií je potrebné porovnať s realitou vlastnej krajiny. Študenti nadobúdajú komunikatívne štruktúry relevantné pre interkulturnú komunikáciu. Pri manažérskej komunikácii môže nesprávne príp. nevhodne jazykové správanie vyvoláť nedorozumenie až skrat v obchodnom rokovani. Cudzojazyčná

komunikácia sa nerealizuje medzi kultúrou, ale medzi konkrétnymi jedincami s individuálnymi, sociálnymi a kultúrnymi skúsenosťami, s nositeľmi svojho obsahu, ale aj svojho individuálneho názoru na príslušníka iného národného spoločenstva. V tejto interakcii vzniká interkulturalita, ktorá je ovplyvnená všeobecne platnými zvykmi a normami myslenia a správania v krajine svojho národného spoločenstva, ale aj v krajine cieľového jazyka. V komunikácii medzi predstaviteľmi dvoch spoločenstiev, dvoch kultúr je dôležité pochopenie pre odlišnosti druhého národa. Ide o požiadavku tolerancie, včítania sa do úlohy partnera odlišného kultúrneho spoločenstva. Je to prístup založený na poznanií, pochopení a úcte ku kultúre krajinu účastníka komunikácie, na odstránení neúcty a predsudkov. „Je neefektívne, ak sa jedna kultúra snaží vyzdvihnuť nad inú. Je oveľa produktívnejšie hľadať medzi participujúcimi systémami kultúru synergiu.“ (Madarová, 1999). Toto platí aj v komunikácii medzi obchodnými partnermi. Pokiaľ totiž nie sú vzájomne tolerantní, otvorení a prístupní voči sebe a svojej kultúre, nevybuduje sa medzi nimi dôvera, bez ktorej sa žiadny obchod nezrealizuje.

Interkultúrny aspekt manažérskej komunikácie je založený na interdisciplinárnom princípe, na pozadí poznatkov lingvistiky, ekonomiky, sociológie, psychológie ale aj ďalších disciplín. Aj preto sa vynára otázka, do akej miery môže výučba cudzích jazykov integrovať túto dôležitú dimenziu vzdelávacieho procesu do svojich učebných plánov, v ktorých čoraz nástojučivejšie rezonuje požiadavka, aby „...výučba cudzích jazykov prekročila vlastnú jazykovú oblasť a rozšíriła komunikáciu smerom k iným kultúram.“ (Trošoková, 1998). Cudzí jazyk nie je možné vyučovať bez sociálno-kultúrneho obsahu, súhlasím preto s tvrdením: „Pochopenie uvedeného vzájomného vzťahu jazyka a kultúry, transformácia a aplikácia tejto korelácie do teórie vyučovania cudzích jazykov, prezentuje racionálnu snahu zdokonaľovať proces cudzozajčnej výučby a zefektívniť výsledky“ (Roháčová a Roháč, 1999).

Diskusia

Význam odbornej komunikácie je spoločnosťou uznaný a odborná tematika osvojenia jazykových prostriedkov a komunikatívnych zručností sú na vysokých školách ekonomickeho zamerania nevyhnutnou súčasťou cudzozajčného vyučovania. Katedry jazykov sa ešte intenzívnejšie ako doteraz zameriavajú predovšetkým na riešenie teoretických a praktických problémov výučby odborného jazyka. Ide o výskum a riešenie celého komplexu lingvodidaktických otázok súvisiacich s organizačnou ale najmä s obsahovou stránkou vyučovacieho procesu. Okrem iného zahŕňa výskovanie racionálnych požiadaviek na osvojovanie jazykových prostriedkov a rečových zručností, inováciu nových sylabov a učebných materiálov, ale aj metodické postupy a formy práce, ktoré predstavujú integráciu komunikatívnych i kulturologických zručností a rozvíjajú kognitívnu stránku budúceho euromanažéra. Rozširovanie Európskej únie a zintenzívňovanie medzinárodnej spolupráce acceleruje v súčasnosti výskum lingvodidaktických a metodologických otázok odbornej interkultúrnej komunikácie. Z tohto hľadiska zaujíma významné postavenie medzi vysokoškolskými pracoviskami na Slovensku, ale aj v Čechách, Katedra odborného jazykového vzdelenia FEM SPU v Nitre, ktorá sa zamerala vo svojej vedeckovýskumnej činnosti na problematiku implementácie kulturologickej dimenzie do výučby odborného jazyka a prispieva tak k dosahovaniu vysokej úrovne komunikatívnej interkultúrnej kompetencie u študentov FEM. V súčasnosti katedra rieši dva výskumné projekty. Projekt E XIV – Dimenzie kultúrnych odlišností a interkultúrna komunikácia v jednotlivých jazykoch. Cieľom je analyzovať a rozpracovať interkultúrne aspekty existujúcich učebných materiálov, využívaných pri výučbe jazykov (angličtina, francúz-

ština, nemčina, ruština, španielčina) v rámci študijného odboru medzinárodný obchod na FEM a následne ich premietnuť do jednotlivých jazykových disciplín ako je komunikačná gramatika, odborný jazyk, preklad a tlmočenie, obchodná komunikácia, reálne jednotlivých krajín. Výsledkom riešenia projektu bude zostavenie učebných materiálov pre študentov FEM, ktoré budú vypracované v priebehu ďalších etáp projektu. Druhým riešeným projektom je projekt VEGA 1/9180/02 „Súčasné lingvodidaktické a kulturologické aspekty tvorby cudzozajčných učebníčkov“. V prvej fáze riešenia sa riešitelia venujú otázkam vzťahov jazyka a kultúry, vymedzeniu sféry inonárodných kulturologických poznatkov, kvantitatívnemu rozloženiu týchto poznatkov do jednotlivých etáp osvojovania cudzieho jazyka, ako aj vymedzeniu jednotlivých sfér inonárodnej kultúry najvhodnejších a najpotrebnejších pre nadobúdanie kulturologickej kompetencie v rámci globalizácie komponentov komplexnej cudzozajčnej komunikatívnej kompetencii. V ďalšej etape riešenia pôjde o aplikáciu získaných teoretických poznatkov z oblasti lingvodidaktiky a kulturologie do teórie tvorby učebníčkov z jednotlivých jazykov. K výrazným výsledkom projektov patrí zorganizovanie a gestorovanie dvoch vedeckých konferencií s medzinárodnou účasťou a to „Kulturologia v procese osvojenia cudzích jazykov“ v roku 2001 a „Inonárodné, socio-kultúrne fenomény a cudzozajčné vzdelenie“ v roku 2003. Okrem článkov uverejnených v zborníkoch zo spomínaných vedeckých konferencií boli poznatky získané rozpracovaním a riešením problematiky interkultúrnej komunikácie v cudzozajčnom vyučovaní prezentované v učebných materiáloch, publikované v odborných časopisoch a zborníkoch a sú prezentované na domácich i zahraničných odborných podujatiach.

Súhrn

Integrácia interkultúrnej dimenzie do výučby odborného jazyka je mimoriadne dôležitá najmä pri štúdiu jazykov na ekonomických fakultách. Študentom je potrebné sprostredkovávať komunikatívne štruktúry relevantné pre interkultúrnu komunikáciu. Interkultúrny aspekt manažérskej komunikácie je založený na interdisciplinárnych poznatkoch. Teoretickými i praktickými otázkami interkultúrnej kompetencie pri sprostredkovaní cudzieho jazyka sa vo svojej vedeckovýskumnej práci zaobrajú učitelia Katedry odborného jazykového vzdelenia FEM.

Klíčové slová: interkultúrna dimenzia, výučba odborného jazyka, osobnosť manažéra, sociálno-kultúrna kompetencia, manažérská komunikácia

Literatúra

- HORVÁTHOVÁ, J. – HOLÚBEKOVÁ, A. 2004. Mediálna výchova a teória mnohopočetnej inteligencie v jazykovej príprave budúcich manažerov. In: Acta economica et informatica, roč. 7, 2004, č. 1, s. 1–3.
 MAĎAROVÁ, L. 1999. Osobnosť manažéra v podmienkach interkultúrального manažmentu. In: Zborník MVD '99. Nitra : SPU 1999, s. 87–91.
 ROHALOVÁ, E. – ROHAL, M. 1999. Inonárodná akulturácia ako integratívny faktor v procese cudzozajčnej výučby. In: Zborník MEDACTA' 99. Nitra : UKF 1999, s. 65–67.
 TROŠOKOVÁ, L. 1998. K otázkam cieľov cudzozajčného vyučovania na nefilologických vysokých školách. In: Zborník MVD'98, Nitra : SPU 1998, s. 77–80.
 VISNOVSKÝ, J. – BORSUKOVÁ, H. 2001. Soziale Fertigkeiten – Voraussetzungen des Erfolges in der Arbeit der Agrarmanager. In: 40 Jahre Hochschulstandort Bernburg. Kurzreferate. Bernburg 2001.

Kontaktná adresa:

doc. PaedDr. Hana Borsuková, CSc., SPU, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.: 037/65 08 542, e-mail: Hana.Borsukova@fem.uniag.sk